

SİZOFRENGİ

SİNEMANIN "DELi"Si
ARTAUD'YA GÖRE VAN GOGH
DELİLİK ÜSTÜNE KONUŞMALAR
FRENGİLİ PSİKİYATRİ
HAYATIMIN EN GÜZEL SAH

İNSAN VARLIĞI, DELİLİĞE
GÖNDERİMDE BULUNMAKSIZIN
ANLAŞILAMAZ.

İNSAN, DELİLİĞİ
ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRI
OLARAK İÇİNDE TAŞIMAKSIZIN
İNSAN OLAMAZ.

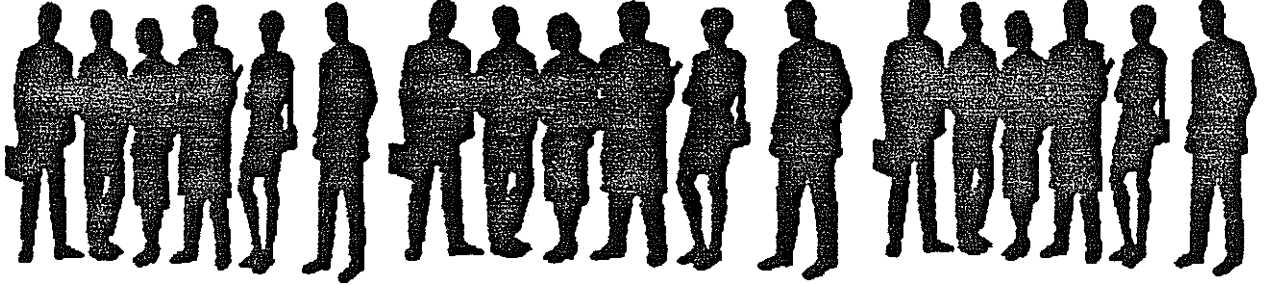
JACQUES LACAN

iÇİNDEKİLER

SAHİBİ VE
YAZIŞLARI MÜDÜRÜ
AYŞEGÜL AKYAPRAKLI
YAYIN KURULU
FATİH ALTINÖZ
GÜNO BILGER
BANU BÜYÜKKAL
KEMAL SAYAR
YAĞMUR TAYLAN

SAYFA VE KAPAK
DÜZENİ
KÜLTEGİN ÖGEL
YAZIŞMA ADRESİ
BOLAHENK SOK.
19/3 GÜMÜŞSUYU
İSTANBUL

DELİLİK ÜSTÜNE KONUŞMALAR	3
FRENGİLİ PSIKIYATRİ	6
ANLASILMAK KORKUSU	8
SİZOFRENİ (ŞİİR)	9
KALBİ OLANLAR İÇİN	10
FAKAT BEN	11
BİR PSIKIYATR NERELERE GİTMELİ NELER YAPMALI	12
HAYATIMIN EN GÜZEL SAHNELERİ	14
EBEDİ YALNIZLIK (ŞİİR)	16
Bİ BİL BİLİ BİLİM	17
MEGER	19
SİNEMANIN DELİSİ	21
CEBİRSEL ŞİİR	22
ARTAUD'YA GÖRE VAN GOGH	23

DELİLİK ÜSTÜNE KONUŞMALAR

HAZIRLAYAN: FATİH ALTINÖZ

BİR EV KADINI
54 yaşında- Orta okul mezunu.

-Deli?

Sey durumlar yüzünden aklını yitirmiş bir insan. Sey durumlar yani. Bak o zor işte. Psikolojik bakımlardan herhalde. Neden oluyor hakikaten. Hiç yoktan saldıran bir insan. Bizim yapmadığımız şeyleri yapıyor. Allah kimsenin başına vermesin. Akıl gidiyor herhalde.

-Türleri?

Var tabi. Daha az şey yapan var, saldıran var, kendi kendine birşeyler yapan var.

-Tedavisi?

Herhalde vardır. Ben ne bileyim. Çok ileri olmazsa hemen tedavi olursa bazısı iyileşir. Bazısı tekrar tekrar tekrarlıyor.

-Sokakta gördüğünüzde?

Hiç çıkmadı bana. Herhalde çok korkardım.

-Şehirlerarası otobüste yanınıza otursa?

Herhalde oynatırdım. Eğer bana birşey olmazsa haberim olmaz. Ama elle melle ya da ağzını açıp dilini çıkarırsa insan herhalde ürker.

-Hastaneler olmasaydı?
Saldırırlardı.

-Psikiyatristler?

Deli doktorları da deliyle uğraşa uğraşa herhalde onlar da şey oluyor. Aslında onlar daha ziyade ruh şeyleri oluyor.

-Akıl hastalarıyla ilgili bilgilenmeyi arttırmak için?

TV'de görüyoruz. Aslında gidip görmek lazım. İnsan görmediği için işte okuyarak, TV'den görerek, birisinden duyarak öğreniyoruz. Yaşamlarını görmek lazım.

BİR "MANİK-DEPRESİF"
43, Yaşında

-Delilik?

Ben de bilmiyorum. Geri zekalı demek. Toplum dışı demek. Bir şeyden anlamıyorsun, bu demek. Kendimi topluma girsem dahi deli olarak görüyorum. Toplum dışısın. Basit kişisin. Sifa bulabilir ama dışarıdakiler öyle düşünmüyor. Tımarhanede yattı deyip, işin içinden çıkıyorlar.

-Türleri?

Kaç türlü mü? Valla, sizofreni diyorlar. Ne bileyim. Epizomazid miydi? Dilim dönmüyor. Kaç türlü delilik var

(gülüyor), Ne bileyim ben (gülüyor). Yaz doktor, yaz.

-Sebebi?

Fazla düşünmekten mi? Yooo.. Fazla düşünmekten değil bu yaa.. Ne yazıyorsun anlamıyorum ki.. Yok kaç türlü delilik var, ne bileyim ben yaa.. Ama kültablasına (kül dökülen saksıya bakıyor) diyecek yok. Hoşuma gitti yaa..

-Tedavileri?

Yok ya. Zor be! Ama olur be! Öyle deme. Allah şifa verir be! Ama bende işte psikopatlık var, öyle demek lazım.

-Sokakta gördüğünüzde?

Acıyorum be.

-Toplum nasıl bilgilendirilebilir?

Olamıyor be. Bizim toplumda yerimiz az. Yeteri kadar toplum sevmiyor.

-Ask?

Güzel bir şey. Sevmek, tanımak birbirini. Tanımadan evlenmek yanlış. Burada yatanla evlenmesi için ya kör, ya topal olması lazım kızın.

-Şehir hayatı?

Başagıtıcı, kalabalık.

-Edebiyat?

Tommiks, Teksas okudum (gülüyor). Kültablasına bayıldım. Başka hiçbir şey yok.

-Ne olmak isterdin?

Subay. Dişlerim çok berbat be!

BİR HASTABAKICI

40 yaşında- 18 yıllık hastabakıcı.

-Deli?

Durusundan, hareketinden tanırım. Vurabilirler; bir olay yapabilirler.

-Türleri?

3-4 türlü. Oligofren, psikopat bir de şizofreni mi diyorlar. Bu kadar.

-Şizofren?

Psikopatla aynı.

-Normal kim?

Zararsız bir kimse.

-Sokakta akıl hastası gördüğünde?

Yardımcı olmak, iyilikle davranmak lazım.

-Sebebi ne?

Sülaleden gelen birşey herhalde. Bir bunalım, bir darbe gibi olan bir olay.

-Tedavisi?

Akıl hastaları iyileşmez. Pek nadir. Önünde sonunda bozulup gene geliyorlar. İyi olması mümkün değil. Çok nadir.

-Toplum nasıl tanıyor?

Çok kötü gözle görüyorlar.. Siz nasıl kafayı üşütüyorsunuz diye soruyorlar.

-Ne yapmak lazım?

Sağlam adamı bile deli edenler var dışarıda. Adam üzerine üzerine gidiyor, daha çok deli etmeye çalışıyorlar. Yardımcı olanlar da var tabi.

-Hastaneler olmasaydı?

Kötü olurdu. Millet arasında çok olaylar olurdu. Cinayetler olurdu, ölümler olurdu.

-Yakınının akıl hastası olsa?

Bir tane vardı. Deliydi tam. Göle dalar, yerden su içer. Hastaneye yatmalarını tavsiye ettim. Akıl hastaları için hiçbir zaman kötülük düşünmedim. Acıdım onlara bazen de özeniyorum. 'Ne gam ne gasavet var. Dünya umurunda değil' diyorum.

-İşini seviyor musun?

Sevmiyorum. Görev icabı çalışıyoruz.

BİR HEMSİRE

19 Yaşında, 1 yıldır çalışıyor

-Deli?

Ben kime deli dediklerini bilmiyorum. Şizofrene ya da paranoide ben deli diyemem ki. Ben deli diye algılaması çok az olan, zeka seviyesi düşüklere diyorum.

-Türleri?

Şizofren, paranoyak, kişilik bozuklukları, oligofren falan filan bu kadar.

-Şizofren?

Kendisine güveni hiç olmayan, etrafından kendisine kötülük yapılacağını düşünen, bir de ölüm

korkuları çok fazla olan kişiler bunlar. İçtiklerine ilaç katıldığını düşünüyorlar.

-Paranoyak?

Daha çok saldırgan tipler oluyorlar galiba. Belli saplantıları, kendilerini ispat etme düşünceleri oluyor.

-Normal ne?

Normal yaşantıda aşırı bir hareketi olmayan, davranışları toplumdaki diğer insanlarla aynı, düşünceleri hemen hemen aynı.

-Sokakta akıl hastası gördüğünde?

Onu nasıl tanıyorum. Karşıdan saldırı saldırı geliyor. Hemen aklıma acaba bana saldırır mı diye geliyor. Son 1 aydır böyleleriyle yumuşak bir sesle konuşmak gerektiğini düşünüyorum. Geçenlerde meydana etrafa saldıran birine rastladım. Yanına gidip gel seni hastaneye götürüyim dedim. Niye yaptım bilmiyorum. Ona zarar verilebileceğini düşündüm herhalde.

-Akıl hastalıklarının tedavisi?

Takibe bağlı herhalde.

-Toplum nasıl tanıyor?

Çok korkunc. Dersanede soruyorlar, saldırmıyorlar mı diye. Çok saldırgan görüyorlar. Hepsini bir cinayet işlemiş te hastaneye gelmiş sanıyorlar.

-Ne yapmak lazım?

En azından tanınmaları lazım. Gidip baksalar. Tanısalar.

-Hastaneler olmasaydı?

Akıl hastalıkları irsi olarak geçiyor ya eğer hastaneler olmasaydı evlenirlerdi, sayıları artardı. Ailelerine zarar verirlerdi.

BİR "SİZOFREN"

54 Yaşında, 21 yıldır devamlı yatıyor

-Dışarı nasıl?

Dışarıda intibakı zor edeceğim gibi geliyor. Buranın sakinliğini arıyorum. Dışarı kalabalık, gürültülü.

-Deli nedir sizce?

deli yerine akıl hastası demek daha iyi. Bir hastalık anlamına geliyor.

Normal olanlar da sağlıklı sayılmazlar ama meşgaleleri var. Cemiyet hayatına intibak etmişler. Bizim için zor, cemiyete intibak edemiyorlar.

-Türleri?

Paranoid var, şizofreni var, geri zekalılar var, epilepsiler var, megalomanlar var. Epey bir türleri var.

-Sebepleri?

Ailevi sorun olabilir. Baba yoluyla yani kalıtımla olabilir. Zorda kalmış bir insanın akıl hastası olması mümkün. Baskı neticesi de olabilir.

-Tedavileri?

Tedavi hastalığı geçiştiremiyor. Sağlıklı bir hale sokmuyor; ama hastalığı tedavisinde şok tedavisinin lehindeyim. Ayrıca ilaçla tedavi olabilir. Mesela haldol çeşitli hapsar. Ama en tesirlisi bana kalırsa şok tedavisi. Biraz ağırdır, ama iyi sonuçlar vermiştir. Çok kez müşahade ettim. Ben de şok yedim.

-Sokakta gördüğünüzde?

Uzaklaşmayı tercih ediyorum. İlgimi çekmiyor. Nasıl çıkmış bu vaziyette diyorum. Kimse zaten ilgilenmiyor akıl hastasıyla.

-Toplum ne diyor?

Toplum kabul etmiyor. Toplum acımasız. Akıl hastasını iyi görmüyor. Bu anlayış bilmiyorum Avrupa'da, Amerika'da nasıl ama Türkiye'de çok zaman alır. Nedenini bilmiyorum. Mesela buradan taburclu oluyor, gidiyor 2 gün sonra geri geliyor. Yani ailesi bile istemiyor ki toplum istesin. Belki Avrupa'da biraz daha insancıl yönüyle bakabilirler ama Türkiye'de zor.

-Hastalığınıza ilişkin olarak?

Zaman zaman durgunluklar oluyor fakat o durgunluklar bazı meşgalelerle yermeye çalışıyorum. Roman okumak, dolaşmak. Şimdi iyi hissediyorum. Bir zamanlar hakikaten zor anlar geçirdim. O dönemde gözlerimde perde vardı sanki, dimağım duruyordu.

FRENGİLİ PSİKIYATRİ

THOMAS SZASZ

ÇEVİREN: GÜNO BİLGİR

Thomas S. Szasz
anti-psikiyatrinin yürekli neferi, catallı
dilini modern psikiyatriye, onun
sizofreniyi kavrayışına uzatıyor ve modern
psikiyatrinin söylemini bize bugüne kadar
öğretilenin tam
aksine ters yüz
ediyor.

Szasz'a
göre geçen yüzyılın
medikal paradigması
frengidir. Kendini
çok değişik

biçimlerde gösterebilen ve çok farklı
tezahürleri olan frenginin, o dönemlerin
onulmaz hastalıklarından biri olmasının
temel nedeni, bu değişik belirtilerin bir
tek hastalığın sonucu olduğunun bir türlü
kavranamaması olmasıdır. Kendisini ilk
olarak frengi şakrı denilen bir cıvanla
gösteren bu hastalık, ilerleyen safhalarda
sinir sistemine de etki eder ve hastada
genel felçle (general paralysis of the
insane) birlikte kişilik bozuklukları,
apati, bellek bozuklukları gibi bir takım
ruhsal bozukluklara yol açar. Bütün bunlar
göz önüne alındığında 1900'lerde yaşamış
tıp doktorları için hastalık denince
akıllarına frenginin geliyor oluşu biraz
daha anlaşılır zannediyorum. İlerleyen
yıllarda tıpta, anatomi, histoloji,
biyokimya ve bağışıklık sistemiyle ilgili
alanlarda yapılan gelişmeler frenginin
teşhisi için gerekli kriterlerin
oluşmasına neden olmuştur. Böylelikle
frengi olanla olmayan ayırt edilebildiği
gibi tıpta hastalığın tanı ve tedavisi
için belirgin ampirik ve epistemolojik
kriterlerin oluşmasını sağlamıştır.

Peki bütün bunların
psikiyatriyle ilgisi nedir? Şunu belirtmek
gerekir ki geçen yüzyılın başında

tımarhaneler çoktan kurulmuştu ve buradaki
hastaların %35'ini frengiye bağlı ruhsal
hastalık geçiren insanlar teşkil
etmekteydi. O dönemlerde psikiyatrinin
zaten kurumsallaştığını ve burada çalışan
psikiyatrların
hastalarını tıpkı
diğer organik
kökenli
hastalıklardan
mızdarıp hastalar
gibi gördüklerini,
aralarındaki tek
farkı kendi

hastalarında halüsinasyonların ve
delüsyonların görülmesi şeklinde
değerlendirdiklerini düşünürsek; frengiden
dolayı ruhsal bozukluk geçiren insanların
rahatsızlıklarının beyindeki anormallikten
kaynaklandığının bilinmesi; zaten o
dönemde Freud'un hocası Meynert'in başını
çektığı, ruhsal hastalıkların beyin
patolojisinden başka birşey olmadığını
savunan eğilimin yerleşmesine neden
olmuştur. İşte Szasz'a göre organik
psikiyatrinin temelleri buraya
dayanmaktadır. Böylelikle, frengiye bağlı
ruhsal bozukluk temel paradigma olmak
üzere, psikiyatri akıl hastalıklarının
teşhis ve tedavisiyle ilgilenen bilim dalı
olmuştur. Artık ruh hastalıkları hastanın
beynindeki anormal biyolojik süreçlerin
psikolojik ve sosyal tezahüründen başka
birşey değildir.

Szasz devam ediyor ve şöyle diyor:
"Şimdi frenginin psikiyatrinin belleğine
kazındığından ya da psikiyatrinin hala
frengi aksanıyla konuştuğundan şüphe
edebiliriz? Kuşkusuz hayır. Gelin
metaforu biraz daha değiştirelim ve
frenginin, psikiyatrinin çocukluğundaki
travmatik olayların bir silsilesi olduğunu
kabul edelim. Şimdi ise, psikiyatri, gece

rüyasında frengiyi görmekte, uyandığında ise her boş bakan yüzün, her tuhaf düşüncenin arkasında frenginin hayaletini aramaktadır."

Görüldüğü gibi Szasz 19. yüzyıl sonlarında tıp bilimcilerinin hastalıklara yol açan kesin morfolojik yapıyı saptamasıyla birlikte verem, difteri, frengi gibi birçok hastalığın nedenlerinin ve etkin tedavilerinin bulunmasının hemen ardından Bleuler gibi doktorların da tıpkı difteri gibi şizofreniyi buldukları savına bütünüyle karşı çıkmaktadır. Ona göre Kraepelin ve daha sonra Bleuler, hastalarında fizyolojik hiçbir belirti görmedikleri halde sanki bu tür bozukluklar bulmuş gibi davranmışlar ve hastalarını buna dayanarak adlandırmışlardır. Szasz, gerçekte dementia preacox kavramının Kraepelin tarafından icat edildiğini oysa yaptığının sadece üç farklı belirtiyi bir sendrom altında toplamaktan başka birşey olmadığını vurgulamaktadır. Bunlar hebefreni, katatoni, vasaia tipikadır ki bunlar Szasz'a göre hastalığa değil davranışa, histopatolojik değişime değil onaylanmayan davranışlara işaret eder. Bütün bunların ışığı altında Szasz için Kraepelin gibi doktorların akademik-bilimsel prestiji, psikotik diye adlandırılan ve davranışları hoş karşılanmayan bu hastaların etiketlenmesi için yeterli nedeni oluşturmıştır.

Şizofreniye neden olduğu düşünülen fizyolojik bozukluklar, tıp tarafından aydınlatılmayı beklerken, hastalığın ayaklarının iyice yere basması için şizofreni adı Bleuler tarafından Latince'den Yunanca'ya çevrilmiştir. Bu gelişmeyle beraber bir kalem darbesiyle şizofreninin yaygınlığı hızla artmıştır. Burada Szasz Bleuler'in şizofreniyi tanımlarken kullandığı "şiddetli", "gizli" gibi kelimelerde frengoloji imaj ve sözcüğünün nasıl sırttığına dikkatimizi çekiyor. Kuşkusuz ki "şiddetli vakalar"ın kapatılması gerekir ve "gizli vakalar"da ise hastalık, hasta hiç tahmin etmediği halde pusuda beklemektedir.

O halde nedir şu Birleşik Devletlerin bir numaralı sağlık problemi olarak gördüğü şizofreni! Kraepelin'e ve Bleuler'e bakılırsa patolojik, anormal ya da kimyasal beyinsel bozukluktur. Elleri bir parça bile bunun böyle olduğunu gösteren bulgu olmadığı halde bu tezi savunan bu kişiler Szasz'a göre örtük

bir şekilde hastalık kriterlerini histopatolojiden psikopatolojiye kaydırmışlardır. Yani anormal vücut yapısından anormal davranışa bu şekilde geçilmiştir. Bu Freud'un psikolojiyi patolojize etme merakıyla birleşmiş, hastalık imaj ve düşüncesi, hastalıkları tanımlamakta kullandığımız dil kökünden değişmiştir.

SZASZ'A GÖRE KRAEPELIN GİBİ DOKTORLARIN AKADEMİK- BİLİMSEL PRESTİJİ, PSIKOTİK DİYE ADLANDIRILAN VE DAVRANIŞLARI HOŞ KARŞILANMAYAN BU HASTALARIN ETİKETLENMESİ İÇİN YETERLİ NEDENİ OLUSTURMUŞTUR.

"...lezyonu dille, hastalığı anlaşmazlıkla, patofizyolojiyi psikotarihle ve en genelinde de histopatolojiyi psikopatolojiyle yer değiştirttiler."

Szasz'a göre modern psikiyatri frenginin yol açtığı ruhsal bozuklukların tanınması ve tedavisiyle başlamış, hemen ardından psikopatolojinin denetimine yönelik bir bilim dalı olmuştur. Simdiyse, psikiyatri yanlış davranışların denetlendiği bir mekanizma haline gelmiştir. Ve şizofreni de psikiyatrinin "kutsal simgesi", en geniş çöp torbası şekline dönüşmüştür. Szasz için şizofreninin bu "törensel" rolünü Uluslararası Sağlık Örgütü'nün şizofreniyle ilgili olarak yayımladığı bildiride görebiliriz. Bu bildiride şizofreni teşhisi için gerekli dört kritere Szasz'ın yanıtı şudur:

"Delüzyonlar: Bunların ne olduğunu biliyoruz; İsa'nın tanrının oğlu olduğuna ve hala yaşadığına inanmak...
Uyumsuz ve tuhaf davranışlar: Evet, bunu da biliyoruz; Pearl Harbour'a saldırmak ya da Vietnam'ı işgal etmek..
Hallüsinasyonlar: Burada da bir sorun yok, ölümlerle konuşmak ya da çocukluğunda olmuş bir olayı aklının gözüyle görmek ve buna inanmak....

Hareketsizlik ya da aşırı hareketlilik: Bu en kolay; dünyanın bir ucundan kalkıp psikiyatriste gitmek ya da gazete okurken uyumak..."

Szasz, tıbbın timarhanelerin ortaya çıkmasıyla tam 250 yıldır psikiyatriye

hamile kaldığını Kraepelin ve Bleuler'in şizofreni adını koymasıyla da bebegın vaftiz edildiğini; böylelikle tıbbi olarak sağlıklı bulunan kişilerin "hasta" olarak tanımlanıp, kapatılmalarının mesrulaştırılmış olduğunu hararetle savunmaktadır. Ona göre bu adamlar, o zamanın tımarhanelerinin hükümdarlarıydı ve toplum saptamasını istemişti ve onlar da toplumun bu isteğini yerine getirmişlerdi. Böylece, bütün bu adlandırmalar ve sıralamalarla, tımarhanelerde masum insanların tutulması için gereken bilimsel rasyonalizasyonlar fazlasıyla sağlanmış oldu. Bu arada, bu doktorların, toplumun sosyal denetim ve günah keçisi bulma ihtiyaçlarını karşıladıkları için epeyce ödüllendirildiklerini de söylemeden geçmek haksızlık olacaktır.

"...Kraepelin, Bleuler ve Freud'a insan aklını kolonize eden insanlar olarak bakıyorum. Çünkü toplum onlardan tıbbın sınırlarını, ahlakın ve hukukun üstüne taşımalarını istedi-yaptılar hastalığın sınırlarını vücuttan davranışa doğru genişletmelerini istedi -bunu da yaptılar; ve onlardan toplumsal çelişkiyi psikopatoloji, kapatılmayı da terapi olarak gizlemelerini istedi -bunu da yaptılar.

Bu sorun, doktorlar, görevlerinin "saptamaları"denetim altına almak değil ,hastalıkları tedavi etmek olduğunu, egemen politik, ekonomik, ahlaki çevrelerde "hastalıkla" "anlaşmazlık" arasındaki farkı anlayıncaya kadar çözülemeyecektir.

Szasz'ın psikiyatri pratiğine ve söylemine ilişkin bu tarihsel yaklaşımı, günümüzde varolan psikiyatri pratiğine kökünden eleştiriler getirmektedir. Bütün dünyada hala şizofreninin beyindeki yapısal veya kimyasal anormalliklerden kaynaklandığını kanıtlamaya yönelik binlerce araştırmanın yapıldığını ve bir o kadar da kuramın öne sürüldüğünü göz önüne alırsak, frenginin yol açtığı anlayışın egemenliğini hala koruduğunu söyleyebiliriz.

ANLAŞILMAK KORKUSU

KULTEGİN ÖGEL

Başlığa bakıp dizgi hatası oldu sananlar üzülebilirler, çünkü hata filan yok ! Resmen anlaşılma korkusu bu. Zaten gözlüklerinin üstünden dünyaya bakmayı alışkanlık haline getirenler "anlaşılmamak korkusu"nun çok daha seyrek olduğunu farkına varmışlardır bile .

Buyurun efendim, girin bir toplantı salonuna %50 ihtimal, adamın biri çok önemli bir konuşma (!) yapıyordur . Adam hiç duymadığınız veya kenarda köşede kalmaktan kırtlanmış sözcükleri kullanıp lafı uzatıyor, uzatıyor hatta adamın anoktazisi olduğunu düşünmeye başlıyorsunuz (Anoktazi= nokta koyma özürü). "Az" denemeyecek kadar kültürlü, "ilgisiz" denemeyecek kadar edebiyata meraklı biri olsanız bile anlamıyorsunuz, ama "adam güzel konuşuyor" diyorsunuz . İşte bu adam iliklerine kadar "anlaşılma korkusu"nu yaşıyor.

Çok görürsünüz bunları edebiyat aleminde ! Böyle şiirleri geometri bilimini kışkındıracak formüller ile çözersiniz .Ancak beyniniz de sırlı sıklam terlemişti . Veya başka bir alemden "Bilinç ve rüya egosu arasında simbiyotik bir partisipasyon vardır" diye başlayan ve "İki ruh halini yada iki zamanı yaşayan ve dikey simbiyozları evrenden ve kollektif bilinç dışından ayrı olmalarını sağlayan birbirini tamamlayan bir çifttir" ile süren cümleler, zatürre nedeni olan kafa kıştırmaları gerektirir.

İşi insanı anlamak ve sözlü/sözsüz biçimde ona da tanıtmak olan bilimlerde ne çabasıdır bu? Çirük iskeleler üstüne kurulmuş büyüklük düşünceleri midir ?

Okuyanın veya dinleyenin mazohistik eğilimlerini sömürerek "büyük adam olma" gayreti dersem çok mu saldırgan olurum? Bunu bilemem ama en azından "Şizofrenik dil" diyerek üstünde araştırmalar yapıp, sırtlarından geçirdiğimiz şizofrenlere ve onların konuşma biçimine haksızlık ediyoruz gibi geliyor bana !

şizofreni

Aşkımın şiddetinden koptu gönlün freni
Doktor beni sanıyor hala şizofreni
Üsküdar taburculuk hasretiyle derinden
Kalbimi hoplatıyor hastanenin treni

Ta uzaktan Marmara aşkla çekiyor beni
Hayretle karşılarım beni deli göreni
Taburcu olmak için kullanmalı dümeni
Aşkımın şiddetinden koptu gönlün freni
Doktor beni sanıyor hala şizofreni

R.G.Ö.

(Bir "akıl hastası")

KALBi OLANLAR iÇİN

KEMAL SAYAR

Nihayet, bir şizofrenin de güneşi, ayı ve yıldızları vardır. Kimileyin yağmurların yağdığı, kimileyin pırıl pırıl ışıkların aydınlattığı bir gökyüzü gibidir onun iç dünyası. Onu tanımak için o yağmurlarda ıslanmayı göze almalısınız, alamıyorsanız teşhis eder geçersiniz.

Bir şizofrenin iç dünyasına sokulmak gökyüzüne bakmak gibidir. Gökyüzüne baktığınızda bulutları, güneşi, ayı, ve yıldızları görebilirsiniz. Görmek sürekli bir bakma, bir farkına varma çabasını gerektirir: Nasıl her arayan bulamazsa her bakan da göremez. Ama görmek için önce bakmalısınız. Gökyüzüne baktığınızda hiçbir şey göremeyebilirsiniz de. Koskocaman bir boşluk olarak algılayabilirsiniz onu, içinde nefes alıp verdiğimiz bir genişlik olarak.

Nihayet, bir şizofrenin de güneşi, ayı ve yıldızları vardır. Kimileyin yağmurların yağdığı, kimileyin pırıl pırıl ışıkların aydınlattığı bir gökyüzü gibidir onun iç dünyası. Onu tanımak için o yağmurlarda ıslanmayı göze almalısınız, alamıyorsanız teşhis eder geçersiniz.

Halbuki bir tek hakikat yoktur. Hakikatın bir kısmı onların kalbinde tecelli eder. Onlar bildirir ve duyurur insanlara: Meğer ki ulaşmak isteyeseniz o hakikate. Ona ulaşmaksa kaf dağına yol alan

kuşların hikayesi gibidir. Hakikat ancak uğruna yanmayı göze alabileceklerin menzilindedir. Şizofrenin de bir kalbi vardır. O, kalbini modern dünyanın tasallutundan korumak ister. Geriye çekilir ve dünyayı istemez. Ayaklarının ucuyla onu iter ve içine döner. Kalbini korumak ister çünkü hakikati bir kor gibi kalbinde taşır. Dünyayı istemez çünkü yedi başlı bir ejderha olan o dünya, bir sokulurse, dillerinden ateşler fırlatarak kalbini dağlayacaktır. 'Küskün Kral'lardır şizofrenler! Kraldırlar ve kral oldukları için küsebilirler.

Dil onların ulaşabildiği hakikati taşımaz. Yarılır, parçalanır ve patlar. Bu dünyanın dili onlara tercüman olamaz. O dili konuşamazsınız. O dili kimse konuşamaz. O dil iletisememenin, duyup da anlayamamanın dilidir. Ya da duyup da anlatamamanın. Onları anlamak için önce onları teşhis etmekten vazgeçmelisiniz. Bir şizofreni anlamak için onun da bir kalbi olduğunu ayırd etmeniz gerekir. Bir kalbiniz olması gerekir. Yağmurlardan korkmamak gerekir

FAKAT BEN .....

"BU DÖNEMLER İÇİNDE NADİREN SANKİ TEDAVİNİN SONUNA GELİNİMİŞ GİBİ TAMAMEN TOPLUMDAN BİRLİK NOKTASININ TAM ÜZERİNDE VE MANTIGIN DA TAM DORUGUNDA OLAN ANLIK DÖNEMLER DE KENDİNİ GÖSTERMEKTEDİR."

Benim gidişatımı, bilhassa ciddi tedaviye başlayarak ilerleyen son iki sene içindeki gidişatımı ünlü ressam Picasso'nun renk dönemlerine benzetmek mümkündür. Picasso, nasıl ki her ele aldığı renkte o rengin hakim olduğu resimler yapmış ise, ben de dediğim gibi, zihnimde, ruh alemimde ve düşüncelerimde ayrı ayrı dönemlere girmekteyim. Bu dönemler, ruh alemimde, iç dünyamda muayyen günlük, haftalık zaman dilimlerini içerdiği gibi, özellikle düşünce yapımdaki dilimler daha kısa ve anlık zaman dilimlerini kapsamaktadır. Bu anlık dönemlerde, bende düşünce akımlarının ayrı dünyalara dalmasının yanında mantık mefhumuna uzaklaşıp yaklaşma dönemleri de gelip geçmektedir. Bu dönemler içinde nadiren sanki tedavinin sonuna gelinmiş gibi tamamen toplumdaki birlik noktasının tam üzerinde ve mantığın da tam doruğunda olan anlık dönemler de kendini göstermektedir. Düşünce yapısı ile ilgili mantık geliş gidişlerine örnek olarak, sırtıma binen çocuğun sırtıma binmesi sonucu boyuma bir etkisi olması düşüncesi ve buradan hareketle sırtıma binilmesi halinde hayatın diğer işlevlerinde başarısızlık ve aksama olacağı düşüncesinin yersiz olduğunu anlamaktayım.

Bu söylediklerimden, dikkat edilirse, benim o ilginç alemde olmayarak daha normal bir alem içinde olduğum da anlaşılabilir. *Fakat ben*, hayatın akışından etkilenen ve üzerinde sinir taşıyan insan topluluklarının hallerini ve onların da kendi iç dünyalarının olduğunu düşünerek, onlardan fazla birşey beklemeden kendi varsayımına göre muammanın mantığa ve anlaşılabilirliğe intikal eden yönlerini bilgisayarla son derece dikkatli programlanmış ve son derece yüksek psikoterapi yeteneğine sahip beyinleri planlanmış robotlarla bir psikoterapiye sokulmam halinde en azından, tam manasıyla çözülme bile, enginliğinin azaltılacağı, hiç olmazsa bu muammanın uygun bir düzeye ve moralman da düzeleceğine inanmaktayım. Çünkü böyle engin bir muamma gerçekten böylesine hassas bir yapıyla birleşince zaten kendileri de ayrı bir muamma olan insanlarla veya tek bir insanla çözümlenemeyeceğine ve rahatlığa kavuşturulamayacağına inanmaktayım.

J.G.

BİR PSİKIYATR NERELERE GİTMELİ NELER YAPMALI

CEZMİ ERSÖZ

Bu başlığa bakıp hemen savunmaya geçmeyin; bu başlığı atan ben sonuçta kafası çorbaya dönmüş bir fikirler ve düşünceler hamalıyım. Tek iddiam psikiyatristlerden daha çok dolaşıyor olmam. Bu şehri hergün beynimde uçan garip dolambaçlı düşüncelerle, üstelik kıskanç bir öfkeyle dolaşıyorum. Avıma yani bu şehre hergün binlerce tuzak hazırlıyorum, ama nafiye, şehir o içten içe kaynayan yüzlerce, binlerce ihtiraslı oyunları, akıl almaz gariplikleriyle, o sonsuz değişken yüzüyle bütün bütün hesaplarım, mektepli bilgilerime, kitap kurtluğundan devşirdiğim bilgin aforizmalarım acımasızca alay ediyor, önümden, düşlerimden, arzularımdan geçip gidiyor...

**BU ÜLKEYİ
ABARTMADAN, ES
GEÇMEDEN, ROMANTİZE
ETMEDEN, SEVEREK,
NEFRETLE, LANET
EDEREK, KAÇMAK
İSTERKEN ONDAN
YARATILDIĞINI
BİLEREK,**

Benim için durum bu. Nafiye yani. Peki yazarlıktan sonra en çok önemseydiğim, bu nafiye dünyada en çok ilgimi ve hayretimi çeken psikiyatristlik için durum ne?

Benim için "deliliğin", akıl hastalığı'nın birer mistik bir varoluş, ıstıraplara karşı bir ecinli giysisi giymek, hayatın amansızlığına karşı bir deccal rolü oynamak, felaketlere karşı simgesel bir karşı koyuş, yaşadığımız bu korkunç ruhsal ve maddi sefaleti normal yollardan "neyse bu" anlatamamanın bir başka ifadesi olduğu düşünülürse serivenin boyutu ve anlamı değişir. Psikiyatrist, parçalanmış bir dünyanın adamı olduğumu bilerek, bulunduğu durumu derhal, inançla ve isyanla sorgulamalıdır. O tanılar, literatürler, fiyakalı hastalık isimleri, zarif ilaç prospektüsleri, tezler, anti-tezler, kongreler, statüler, hastaya vaka olarak bakmalar, beyaz önlükler, entellektüel şehvetin iç gıcıklayıcı duyumsamaları, ölçekler, kariyerler, ekoller, akımlar... İnsanlıkla ilgili uzak yakın bir meselesi olan psikiyatrist bildiklerini, bileceklerini, okuduklarını, gideceği ve gittiği yerleri, günahlara olan uzaklığını, yakınlığını, elindeki kanları, ruhudaki entellektüel barbarı, merhametsizliğin izini, ölümle olan hissedarlığını derhal, inançla ve isyanla düşünmelidir ve sorgulamalıdır.

Öyleyse devam. Öncelikle ve neyi bilmelidir bu psikiyatrist? Bu ülkeyi abartmadan, es geçmeden, romantize etmeden, seve-

rek, nefretle, lanet ederek," kaçmak isterken" ondan yaratıldığını bile rek. Bu ülkedeki kötülük dayanışmasını düşünerek. Bu ülkedeki küçük büyük örgütlemelerin basındaki insanlar evet kötüdür. Ruhun çok kötüdür. Kelimenin yalın ve o dehşet verici anlamıyla. Bu insanlar sevgiden bahsettikleri kadar kötüdürler. Bu noktada Ece Ayhan'ın okunması dileğiyle. Öncelikle "Devlet ve Tabiat". Sonra diğerleri.

**BU BAŞLIĞA BAKIP
HEMEN SAVUNMAYA
GEÇMEYİN; BU BAŞLIĞI
ATAN BEN SONUÇTA
KAFASI ÇORBAYA
DÖNMÜŞ BİR FİKİRLER
VE DÜŞÜNCELER
HAMALIYIM.**

"Kötülük dayanışması" dedik. Unutmadan ve derhal sevgili Tezer özlü'nün "Çocukluğun Soguk Gecele ri" adlı enfes ve iç yarayıcı kitabı. Bu coğrafyanın kötülük haritasını oradan izleyebilirsiniz. Devam. Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Otel i" ni okumalı elbet. Behçet Necatigil, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik, Asaf Halet, Halki Aktunç. Evet Aktunç'un Türkiye'deki " delilik tarihine" içtenlikle ısıktutan o muazzam romanı "Son 2 Eylül" okumalı. Mazhar Osmanları. Eli sopalı güllabicileri, Nazi düşünceleriyle zihinleri kararmış yarı polis, yarı "doktor" uzmanları. Fahrettin Kerim Gökayları; "Alkolikleri, akıl hastalarını, frengili olanları ıgdis edelim" diyen ordinaryüs" filozofları". "Delileri" düşman olarak gören akıl hastanesi yöneticilerini. Ve burada hemen Michel Foucault'ya

Geçilebilir. Öncelikle "Deliliğin Tarihine Giriş"ler ve sonra diğerleri. İktidar ve sağlık ilişkilerine, ailede işlenen cinayetlere büyük bir sogguklanlılıkla girilmelidir. "Söylemlere" büyük incelik göstererek tabii... ve ardından sokakların ve ezilmişlerin tarihine geçilmeli ve aziz Jean Genet'in tüm kitaplarına ciddiyeyle eğilmelidir. Sonra Truman Capote, Cesare Pavese (Yaşama uğraşı), Kafka, Nabokov, Joyce, Sartre, Woolf, Tennessee Williams... Ama önce o sanrılar kralını, elinde deliliğin zehirli ateşler içinde yazan Dostoyevski'yi. Ve, ve "Yaşam bir incinmektir" diyen Ingeborg Bachman'ı. Ve daha yüzlercesini... Yoksa, yoksa "çaylar içimizde buz gibi akar". Tekrar dönelim, bizim belalı coğrafyaya... Şairlerden Edip Cansever, Cemal Süreya Sünnilik saplantısına takılmış da olsa mutlaka İsmet Özel, Dranas, Metin Altıok, Turgut Uyar, ve hep Nazım'ı.

Ya nerelere gitmeli? Öncelikle acı çekilen yerleri. Hastane koridorlarını, mezarlıkları, asker koğuşlarını, şehrin batakhanelerini, çöküntü bölgelerini, varoşlarını, ruhu kararmış, sevinçten uzak kıstırılmış sokaklarını, evin annesinin diazemle hayata başladığı iç karartıcı aile evlerini, maç dağılmalarını, hapishane ziyaretlerini, tabutlukları, sübyan koğuşları, her sınıftan otelleri, genelevleri, can hastanelerini, fabrikaları, oto kaportacıları, tamircileri, adak yerlerini, kuyrukları, aş haneleri, asker ziyaretlerini, mahkemelere, işkence oda

larını, birinci şubeyi, her çeşit pazarı, camileri, sabah namazlarını, bayram günü işportacıları, ıslah evlerini, çocuk esirgeme, yetistirme kuruluşlarını, hiçbir yeteneği olmayan duyarlı sekreter kızlarını, sabaha karşı kabaran intihar düşlerini, sürgün köylerini, köy ve şehir kahvelerini, tezgah-tar kızların akşam bakışlarını, imkansız aşklar yaşayan "sınır" insanlarını, firari askerlerin umutlarını, göçmenlerin yılgınlığını, arzuhalçileri, bedestenleri, bit pazarlarını, işçi bulma kuyruklarını, stadyumda müstahdemlik sınavına girenlerin o büyük korkularını, siyasi mültecilerin yılgınlığını, kavruk işyanlarını, resmi bayramlarda bacaklarıyla beraber ruhu üşüyen küçük çocukları, orta ikiden ayrılan insanların o acıklı fantezilerini, cümle mağlup, mazlum ve yitiklerin o tam ortadan ayrılan acıyla yırtılan seslerini, serüvenleri gezip görmeli, bunlara dokunmalı, bunlarla bütünleşmeli, hercü merc olmalıdır. Bu insanlık hallerinin kendisini yakmasına izin vermelidir psikiyatrist. Bu ülkenin acı, ıstırap, gizem ve tuhaflıklar tarihini gezip dolaşmalıdır. Evliya Çelebi'yi, Leyla ile Mecnun'u, Yunus Emre'yi, Peygamberler Tarihi'ni bildiği kadar, Çetin Yetkin'in bence Ece Ayhan'ın "Devlet ve Tabiat"ı kadar değerli bulduğum "17 İntihar Olayı" kitabını da bilmelidir. Dedim ya acılar, ıstıraplar, tuhaflıklar diye. Bu ülkeyi nefretle, isyanla, aşkla sevmelidir psikiyatrist. Ve ulusal psikiyatrinin yaratılması ve işlerliğe so-

kulması için safra atmalıdır.

Bilmelidir ki bu ülke onun kaderidir. İhaneti, erdemi, askınlığı, sıradanlığı, çıkmazı, derinliğidir. Batıya olan kör inancını yeniden sorgulamalıdır!..

Psikiyatrist mesleğinin ciddiyetinde olmalı ve kendisini beyazların toprağından kurtarıp hızla bu cennet ve cehennem olan ülkenin topraklarında yaşamaya ve hissetmeye başlamalıdır.

Sonuçta, ben kuzu postuna bürünmüş bir medya kurdum. Bu şehre yenilmişim. Kafam çorbaya dönmüş. Unuttuğum şeyler olursa siz tamamlayın. Yalana bürünmüş zihninden can havliyle kaçırdım bu satırları. Bu ülkede gerçek ateş gibidir, tutanı yakar, daha da yakacaktır...

HAYATIMIN EN GÜZEL SAHNELERİ

BİR SİNEMA SEYİRCİSİNİN PSİKANALİZİNE GİRİŞ

DURUL TAYLAN

Çocukluğumun düs ülkesinde, siyah-beyaz televizyonumuzda beni hayret ve korkulara boğan onlarca film arasında birkaç tanesini nedense hiç unutamıyorum. Bergman'ın 'Yedinci Mühür'ünde azraile oynanan satranç oyunu, bana yaşamın sert ışıklarının sorumsuzca aydınlattığı esrarlı bölgelere girmenin dehşet korkusunu anımsattı her daim. Meshur 'The Exorcist'in berbat bir taklidini izlediğim o meşum geceden sonra bozulan ruhi dengelerimi hala kuramadım. Filmde şeytanın elçisi Dimitri'yle evlenen güzel kadın hamile kalıp kırmızı-yeşil kusmuklar saçıyordu etrafa sürekli. 'The Exorcist'i ise 20 yaşında, sakın bir gecede ağbimle videoda izledim. Bu kez 'yetişkin', okuduğu kitaplarla kafası karışık ve tüm bu olan bitenlerin aslında, gerici hristiyan ideolojisinin en iğrenç ve maksatlı ingelerinden ibaret olduğunu anlayacak yaşıydım. Ama yine de ödüm bokuma karıştı! Tamam, küçük kızın içine giren şeytan, annesiyle kuracağı simbiyotik ilişkinin bozulması sonucu ortaya çıkan 'antik' bilinçdışının simgesiydi belki de, tamam, vajinasını içine hac sokmasını, annesinin misafirleri yanında ortalık yere isemesini 'yorumlayabiliyordum' da, psikiyatristin zorlaması sonucu o masum kızın yüzünde beliriveren şeytan suretinden neden bu kadar ödüm patlıyordu?

Korku filmlerine olan iflah olmaz düşkünlüğümün önüne geçemedi bu iğrenç film. 'Halloween'i 17. seyredişimde, acımasız katil Michael Myers'ın insan öldürmeye neden bu kadar meraklı olduğunu sezer gibi oldum. Akıl hastahanelerinde geçen çocukluğunun intikamını alıyordu belki de. 'Güzel sanatlardan biri olarak cinayet'in en muhteşem örneklerinden

birini sergilediği, belki de sinema tarihinin en tüyler ürpertici sahnesinde, öldürdüğü kızı yatakta boylu boyunca uzatıyor, etrafına büyülu ışıklar saçan mumlar yerleştiriyor ve başına da mezarlıktan çaldığı ablasının mezar taşını koyuyordu. Böylece, her cinayetin başlıca üç elemanı olan niyet, yöntem ve sebep kusursuzca birleşiyor ve yönetmen Carpenter'ın sınırsız dehası, şu zavallı zihinlerimizde yaşattığımız metafizik korkuyu pervasızca alevlendiriyordu.

Yine çocukluğumun 'kült' filmlerinden 'Atları da Vururlar'daki zihnimin sisleri arasında belli belirsiz hatırlayabildiğim çılgınca dans sahnelerinin anlamı neydi? Geçen yaz televizyonda film yeniden gösterildiğinde, 'Atları da Vururlar'ın toplum denilen çamar yığınının acımasızca yerden yere vurulduğu neredeyse 'militan' bir eser olduğunu dehşetle farkettim. Peki bu son derece umutsuz ve karamsar film, bacak kadar çocuğun hangi yaralı vicdanına dokunmuştu? Şimdi inancsız bir nihilist olan o masum yavru, kimbilir hangi sırlı ayrıntılardan etkilenmiş, filmde gördüğü zavallı, acınası insan yüzleri yüreginin hangi derinliklerinde demir atmıştı?

Beni ağlatan filmlerden biri de, günümüzün en dahi ve en pislik yönetmenlerinden David Lynch'in ikinci filmi 'Fil Adam'dı. (David'in ilk filmi 'Eraserhead-Silgikafa'yı izlemediğim helde, ısrarla rüyalarımda görüyorum. Müzik dergisinde yazdığı yazıyla, bu filmi saplantım haline getiren Halil Turhanlı'ya selamlar ederim). Tanrının bile unuttuğu bir hilkat garibesiyken, şimdi çoktan unuttuğum bir dizi olay sonucu yaşamının son anlarında rahata eren Fil Adam (John Hurt), 'Ben de bir insanım' diye diye ölüme bırakır kendisini filmin son sahnesinde. Bu müthiş acıklı sahnede, gözyaşlarımı

tutarken verdiğim bir o kadar acıklı
savaşı, karanlık sinema salonunda yanımda
oturan kuzenime bakar bakmaz kaybettim:
Benden üç yaş küçük olan kuzenim,
ağlamamak için paltosunu ısıtıyor, ama
yanaklarından süzülen gümüş damlaları
zaptedemiyordu. Siz Lynch'in 'Blue
Velvet'ine, 'Wild at Heart'ına bakmayın,
bir gün kâğıt mendillerimizle gideceğimiz
filmler çekeceğine bahse girerim.

Filmlerde ağlama huyumu
büyüyünce de kaybetmedim. Yağmurlu bir
Sinema Günleri seansında tek başıma
izlediğim Leos Carax'ın 'Kötü Kan'ında,
hayatımda izlediğim en güzel görüntüler
gözümün önünden bir bir geçerken,
gözyaşları içinde lanet olası yaşamıma,
topal hayal gücüme, sınırlan(dırıl)mış
günlük işlerime ve kalorifer bôceğine
dönüşmüş iç dünyama acımasız küfürler
ettim. Final sahnesinde güzelim Juliette
Binoche, bizimle beraber aşık olduğu
Alex'in ölümüne dayanamıyor, o metruk
havaalnında ağlayarak koşmaya başlıyordu.
Bir çocuk gibi koşuyor, koşuyor ve
pervasızca sallanan kolları, Alex'in 'bu
dünyadan' kaçmak için bineceği uçağın
pervanelerine dönüşüyordu. Carax'ın hayal
gücü, her imgeyi aşıyor, sinema denen
gizemli krallığın bu genç prensi, gelmiş
geçmiş en 'sıkı' filmlerden birini
yapıyordu.

Biraz da Chaplin'den söz etmek
isterim. Gerçi çocukluğumun baş komiği-
Allah bilir neden- Harold Lloyd'du ama,
bu küçük bıyıklı adamı her görüşümde
ufaklığım gelir aklıma: Kutsal Ailemin
'misafir odasında' siyah beyaz
televizyonumuzu seyrediyoruz hep beraber.
Annem mutfakta, birazdan çayları
getirecek. Ailecek 'Kaçak Doktor Kimbıl'ı
bekliyoruz sabırsızlıkla. Birden, iki
program arası sahne kararıyor, 15
dakikalık bir Şarlo filmi başlıyor
boşluğu doldurmak için. Babam gözlerini
ekrandan dizlerinin üzerindeki gazeteye
yöneltiyor. Bense tuhaf bir sevinçle,
daha çok yaklaşıyorum televizyona. 15
dakika sonra uyanıyorum. Gerisini
hatırlamıyorum...

EBEDİ YALNIZLIK

Görüyorum rüzgarda uçuşan
Saçlarda aşk var
Görüyorum aşk
Bir damla yaş olup
Kırpışan nazlı kirpiklerin
Gururuna aldirmeden
Göz pınarından çıkıyor
Sekerek iniyor yanaklarından
Biliyorum o bir damla yaş
Paha biçilmez bir incidir
Biliyorum onun içinde
Ebedi bir aşk var
Ben onun yanında
O benim aklımda
Sadık vücudu ile
Saf aşkı ile karşımda

Beni bu ebedi yalnızlık
Anlıyorum bırakmıyacak
Önünde boş beşik
İçinde hayal var
Bana bakıyor sanki
Doğmamamış yavrucak
Gözlerinden iniyor
Hep o inci yaşlar
Sanki soruyor bana
Ne zaman olurum sana
Gelincik
Ben onun baş ucunda
Bakışları içimde
Unutur yalnızlığımı
Doldur diyor beşigimi
Mesut olursun aş diyor
Dünya evi eşigini
Heyhat gönlümün
Batağında çırpınan
Bırakmıyor batmayan
O ebedi yalnızlık beni

Sen bu karanlık alemde
Taht mı arıyorsun gönlümde
Ey güzel meçhul anne
Aşk varsa senin için içimde
Seni seviyorsam bundan sana ne
Biliyorum hem bana
Hem sana yazık
Affetme beni
Biliyorum içim ezik
Bırakmıyor iste beni
O ebedi yalnızlık

R.T.B.

(Bir "Akıl hastası")

Bi Bi BiL BiLi BiLi ...."BiLiM"

FATİH ALTINÖZ

Adına özerklik dedikleri duvarların arkasında kalmışlardır. Önlükleri ve anlaşılmaz lisanlarıyla. Ciddidirler. Çok ciddidirler. Medyalardan uzman uzman bakarlar.Söze "yapılan araştırmalara göre" diyerek başlarlar; "bilimsel olarak" diye devam ederler.Kurdukları her cümlede en az bir adet bilimsel sözcüğü bulunur.Hemen her konuda bilimsel açıklamada bulunabilme yetileri ve yeterlilikleri vardır.Her konuya ilişkin muhtaç oldukları kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur.Çok bilirler.Bilimin alanına girmeyen hiçbir konu olamaz onlara göre.Örneğin;eğer yetistiricisi Ziraat Fakültesi profesörlerinden biriye kestanelerin bilimsel olması kuvvetle muhtemeldir. Bu kestaneler geçerli,güvenilir kestanelerdir.

Çift kördürler.Kontrol grubu içermeyen araştırmaya, araştırma demezler. Yüz üzerinden kaç puan üzüntülüsün,kaç puan sevinçlisin, ellerinde ölçekleri var,bilirler.Onlara rakamını söylersin sana kim olduğunu söylerler."Kişi başına düşen et tüketimi şu kadarken ,bu kadar olursa aniden batılı olma ihtimalimiz belirverecektir onlara göre."(Ey matematiğin bütün sevilen sayıları,sizinle ne kadar ilgilenildiğini bir bilseydiniz.)

Birşey sorulduğunda "O öyle değildir.Böyledir.Bu bilimsel olarak kanıtlanmıştır."yanıtını aldığınızı varsayalım.Cümlelerin "bilimsel olarak kanıtlanmıştır" bölümüne dek durum ortadadır.Soran ile soruya muhatap olan arasında henüz kesin üstünlük sağlanamamıştır.Ta ki o sihirli sözcük gelir yerini alır,akan sular durur."Bilimsel olarak kanıtlanmıştır" denir ve cümle bitirilir.Sorunun muhatabı -bir-,soruyu soran -sıfır-dır.Müsabaka biraz evvel sona ermiştir.(1) Gol vuruşu"Kardeşim.Bugün batılı bunu böyle yapıyor" şeklinde de yapılabilir.

Büyüğü,yıldız falını,üfürükçülüğü sarlatanlık ortak parantezinde toplayıp bir kenara;bunları yüzyıllardır

talepleriyle var eden insanları "cahiller" diyerek öteki kenara toplarlar,kendileri ortada kalırlar.(2)

Yaşamın her alanına nüfuz etmişlerdir.Örneğin;çamaşır ipine tahta mandalla astığınız çamaşırınızda size garip gelen degismeler olur.Alırsınız çamaşırınızı bir çamaşır mandalı uzmanına götürürsünüz. Sizden önce bir çamaşır ipi uzmanına,ipinizi kontrol ettirmeniz istenir.Ip normalmiş deyip döndüğünüzde çamaşırınızın iplik örüntüsünü incelettirmeniz önerilir.Orada da problem yoksa,balkona yan yana asılmış çamaşırlararası etkileşimi inceleyen uzmanlardan görüş istenir.Görüşü alıp döndüğünüzde çamaşırı yıkadığınız makinenin uzmanları,çamaşırı astığınız havanın uzmanları,çamaşırı koyduğunuz legenin uzmanları,hızla kuruyan çamaşırlarda yer-ip mesafesinin önemi konusunda yayınlanmış makaleleri,verilmiş konferansları bulunan uzmanlar,hikaye bu ya ,Lübnan'daki 'Çamaşır Asılmasındaki Yenilikler' Sempozyumu'ndan yeni dörmüş uzmanlar (bronz tenleriyle) devreye girerler. Herkes görüş bildirir.B ütün görüşler gerekli ve zorunlu literatür desteğini de terkisine almış olarak üstünüze üstünüze gelir. Çamaşırlarla ilgili binlerce sözcük, cümle ve imla işaretinin ortasında giderek mahzunlaşan çamaşırınızla şu anda benim tahayyül edemeyeceğim duygusal yoğunlukta anlar geçirirsiniz.

Herşey bilinmekte,bütün sözler söylenmiş ya da söylenmektedir. Sınıflandırma sistemleri vardır.Sizi kategorize ederler(3). Dosyalarlar.Veritoplarlar.Verileri bilgisayarlarına "girerler".Bir tuşa basarak,sizi karşılırlarına alırlar. Bir tuşluksunuzdur.Ölümçül bir belirsizlikten ödünç aldığınız hiçbir soluk alışı,hiçbir gözyaşı,bilgisayar ekranlarını buğulandıramaz. Bu durum bilimsel olarak mümkün değildir.

Gözlerler.Gene de gözlerler.Veritoplarına paradigmatik gözlerini doldururlar.Bir bütünüün(varsa eğer)

hangi parçasına hangi zaman bakarlar?
Gözlerini kim standardize eder? Ne
bileyim ne yaparlar.

Hegel "Kendini yalnızca verilere
bıraktığına, onlara sadece edilgen
biçimde yaklaştığına inanan ya da öyle
gözükenler aslında düşüncelerinde
edilgen değildir. Kendi kategorilerini
de beraberinde taşır ve verileri onlar
aracılığı ile görürler" der (4); ama, kim
dinler.

Paradigmanın anayolundan yöntembilim
aracına binerek geçerler. Bütün
çevrelerini de aynı arabaya doldurup,
itiraz edenleri ıssız arazilerde
bırakırlar. Başka yolları, başka
arabaları yoktur. Bir süre sonra arabadan
indirilenler artar, yolun ve arabanın
kusursuzluğuna ilişkin şüpheler
azmanlaşır. Anayoldan ayrılan patikayı
tercih edenler çoğalır, patika giderek
genişler, toprağı asfaltlaşır, yol
cizgileri belirir. Yeni paradigma dünyaya
gelir. Kıyaslayamazsınız. Ne daha
ileridir ne daha geri. Belki de bir
ileri, iki geri. Bilmiyoruz (5) (6). Kim
bilebilir? Kim bilir?

Bir yanda bunlar olur. Olur Allah
olur. Öteki yanda hayat habire sıradan
insanlara gebe kalır. Sıradan insanlar
sıra sıra sıralanarak işlerine gider
geirler. Ne insanlar bilir duvar
arkasında olanları, ne onlar insanları
tanır (7).

Feyerabend "Sorunların çözülmesinin
ve çözümlerin değerlendirilmesinin bu
sorunlardan etkilenenler ve bulunan
çözümlerle yaşamak durumunda olanlar
tarafından gerçekleştirildiği bir
doğrudan demokrasiyi" özler (8). Herşey
olabilir der. Sözüni üflersin hayata.
Sözler toplumsal kabule bırakır kendini,
yarışmaz. Kabulü az olan da kendi alt
grubunda sürer hükmünü. Birbirine
ilişmezler. Ben de alır bu güzel lafları
yanlarına kaynak numarası çıkıp bu
satırları yazarım. Günler de böylece
geçer gider.

KAYNAKLAR

1. Aydınspor-Sarıyer maçında spiker
Necati Karakaya'nın yaptığı bitiris
anonsu.
  2. Paul K. Feyerabend'in Ayrıntı
Yayınlardan çıkan kitabı
"Özgür Bir Toplumda Bilim" den.
  3. Sezen Aksu'nun popüler parçası "Beni
Kategorize Etme".
Yayıncısı: Polifon Müzik Üretim A.Ş.
olabilir. Emin değilim.
  4. Thomas S. Kuhn'un Alan Yayıncılık'tan
çıkan "Bilimsel Devrimlerin Yapısı"na
Nilüfer Kuyas'ın yazdığı önsözden.
  - 5.6. Thomas S. Kuhn ve Paul
Feyerabend'dan. Feyerabend "Yönteme
Hayır". Kuhn 4. maddede adı geçen kitap
adı. (a.g.k.a)
  7. Alan Parker, Roger Waters çalışması
"The Wall" filminden esinlenme.
(Esinlenemeyebilirdim)
  8. P.K. Feyerabend "Özgür Bir Toplumda
Bilim". Sayfa sayısını
hatırlamıyorum. Merak ettiyseniz tamamını
okuyun. İyi kitap.
  9. Kendi üç kurşluk kafam. Basımevi
Bursa-İnegöl. Yayın Tarihi: 1964
-

meğer...

PSIKİYATRİNİN KÖTÜYE KULLANIMI OLARAK ADLANDIRDIĞIM BU YAZIYI, ARALARA DAYANAMAYARAK KOYDUĞUM BAZI İMALAR DIŞINDA, DEĞİŞTİRMEDEN, BİRAZCIK KISALTARAK, OKUYUCUNUN DEĞERLENDİRMESİNE BIRAKIYORUM.

BANU BÜYÜKKAL

Psikiyatri dergilerinden birinde gözüme bir yazı ilmişti. Konusu 'insan beyni ve politik davranış'. Doğrusu tüylerim diken diken oldu. Meğer onlarca, hatta yüzlerce yıldır peşlerinden gittiğimiz politikacılar içinde şöyle akıllı başında biri yokmuş. Hemen hepsi kıyısından köşesinden 'deliliğe' yaklaşmış, hatta sınırı aşmış bile yazarların öne sürdüğüne göre. Bu kadarla da kalmıyor. Tarihin akışını değiştiren devrimler bile meğer insanların kitlesel olarak kimyasal maddelerin etkisi altında olduğu durumlarda gerçekleşmiş. Meğer biz ruh doktorlarının 'akıl hastası' diye ikinci bir kez düşünmeden hastanelere kapattığı insanlarla yüzbinleri ardından sürükleyen liderler arasında pek de fark yokmuş. Sonrakiler sanslı deliler anlaşıldığı kadarıyla!

Psikiyatrinin kötüye kullanımı olarak adlandırdığım bu yazıyı ,aralara dayanamayarak koyduğum bazı imalar dışında, değiştirmeden, birazcık kısaltarak, okuyucunun değerlendirmesine bırakıyorum.

Yazıda insan beyni ile bilgisayarlar arasında bir analogi kurularak söze başlanmış; girilen verinin çokluğu her ikisinde de etkinliği arttırıcı rol oynar denmekte. Sevindirici bir sonuç, yazıya göre 'henüz' galip durumda.

Ve psikiyatri işe karışıyor. Politik davranışın açıklanmasında aklın durumu ile karar verme yetisi arasındaki ilişkiyi keşfe çıkıyor yazar. İlk durak yaşlanma. Hindenburg, Adenauer, Mao Tse Tung, Brejnev, Franko ve Jivkov kritik dönemlerde oldukça yaşlıydılar. Churchill ise ta 1948'de bunamaya başlamış bazı ifadelerle göre.

İkinci olarak organik beyin hastalığı ele alınmış. Lord Randolph Churchill, Northcliffe ve büyük olasılıkla Mussolini nörosifilizin pençesinde tarihe imza atmışlar. Wilson, Lenin, Winston Churchill, Eisenhower, Brejnev ve Nehru'nun geçirdiği inmler, Hitler ve Franko'nun parkinsonizmi beyinlerinde herhalde bazı değişiklikler yapmıştır diyor yazar. Lenin söylenenlere göre hem olduğundan çok daha yaşlı gösterirmiş, hem de başı vücuduna göre çok büyümüş. Post mortem araştırma beyinde inanılmaz bir skleroz, 'fosilleşme' ortaya koymuş.

Matosyan adlı bir araştırmacı, Fransız ve Rus devrimlerinin, o zamanlar modern gıda saklama yöntemleri bulunmadığı için kullanılan ergot bileşiklerine bağlı ergot zehirlenmesi etkisi altında gerçekleştirildiğini söyleyecek kadar ileri gidiyor.

Üçüncü sırada psikozlar var. Yazılı belgelerden edinilen kanılara göre, Nabukadnezar, VI.Henry, III.George, II.Ludwig, Korkunc Ivan ve Çar I.Paul'de psikotik hastalık belirtileri görülmüş. İki ayrı yazar Stalin'de hezeyanlı bozukluk olduğunu öne sürmüş. Winston Churchill, Mac Arthur, Kaddafi ve İdi Amin'de belirgin duygulanım dalgalanmaları bu kişilerin hayat görüşlerine yansımış. Mac Arthur'un Kore savaşını yönetme tarzı çökkünlük ile yükselme arasında gidip geldiğinin kanıtı bazı yazarlara göre.

Alkol ve ilaçlar, sıradan ölümlüler kadar politik liderleri de etkilemiş. Richard Nixon, Watergate skandalı patlak verdiğinde akşamcı denecek kadar içermiş. Paranoid şizofreniden ayırdedilemeyen bir tablo yaratan amfetaminin tarihteki rolü sanılandan daha büyük, yazarın iddiasına bakılırsa. Hitler'in doktoru Morrell

... meğer...meğer...meğer...meğer...meğer...meğer...meğer...

sedatifler, narkotikler ve diğer uyarıcıların yanı sıra amfetamini de bol bol vermekten çekinmemiş Hitler'e. Yaşamının sonlarına doğru Hitler'de ani mantıksız öfke patlamaları, aşırı şüphecilik ve güvensizlik, aşırı aktivite dönemleri, kronik uykusuzluk ve tutarsız düşünme dönemleri göze batır hale gelmiş. Bunlar ve amfetamin zehirlenmesine bağlanabilecek çökkünlük ve içine kapanma dönemlerinin yanı sıra sol kolundaki titreme ve sol bacağındaki aksama, Gibbels'i 1940-1945 arası çekilen haber filmlerini incelemeye yöneltmiş ve psikiyatrik tabloyu da açıklayabilecek olan Parkinson hastalığı tanısı gündeme gelmiş.

J.F.Kennedy de 1955'ten sonra Addison hastalığı nedeniyle, steroidlerin yanı sıra bol amfetamin kullanmış. Goering'in savaş boyu kullandığı opiatlar 'askeri öfori'ye yol açmasaydı savaş tarihi değişik yazılabilirmiş meğer.

Bedensel hastalıklar da beyin bilissel yetilerini etkileyebilir kuşkusuz. 1945'teki Yalta Konferansında Roosevelt ağır hasta imiş, çevresinde olup bitenlerin farkına bile varamamış. Çavuşesku'nun tekrarlayan ciddi hastalıkları ondaki mantık dışı megalomaniyi doğurmuş olabilir, yazara göre.

Bir de işin psikanalitik yönü var. Lasswell'e göre, politik güç hırsı kişinin benlik saygısındaki yetersizliği gizlemeye yönelik bir tepki. Psikanalitik açıdan Stalin'deki patoloji, çocukluğunda sarhoş babasından yediği dayaklar sonucu gelişen aşağılık kompleksinin savunma mekanizmaları ile büyüklük duygusu ve diğer insanları aşağılamaya dönüşmesi imiş. Aynı şekilde, bu aşağılık duyguları, saldırganla özdeşim, önce Rusya, sonra Hitler, şeklinde de ortaya çıkmış olabilirmiş. Almanların yengisinin Stalin'de geçici bir buhran yarattığı söyleniyor.

Diğer bir yazar Churchill'in tekrarlayan depresyonunu analitik olarak küçük yaşta duygusal yoksunluğa bağlıyor. Annesi nadiren evde bulunur, o zaman dahi Churchill'le ilgilenmezmiş. Babasının gösterdiği tek duygu ise hoşnutsuzlukmuş. Zavallı küçük Churchill ailesini ilgisini çekebilmek için kendini büyük işler

başarmak zorunda hissetmiş. 'İnfantil omnipotans' fantazileri dış dünyayı yönetme hırsına dönüşmüş. Bu kişilik yapısının zayıf yanları ise hırs, duyarsızlık, sarlatanlara karşı zayıflık ve sezgileri mantıktan önde tutma. 1940'taki ekonomik kriz sırasında herkes durumun ümitsiz olduğunu söylerken, tam da Churchill'in bu sezgisel yönetimi İngiltere'yi kurtarmış. Yazar ulusun kendi psikolojisini gözardı ediyor gibi.

Margaret Thatcher annesinin adını 'Kim kimdir' kitabına yazdırmadığı için analistlerin diline düşmüş. Yalnızca bu veriden yola çıkarak, çocukluğundaki tuvalet terbiyesi hakkında yorumlar yapılmış.

Kişilik özellikleri de neyse ki gözardı edilmemiş, neyse ki! Lasswell, anal tipin uygulayıcı, oral tipin ise değişiklik yapıcı olduğunu ileri sürmüştü. Psikiyatristlerin saplantısı olan, bireyi varolan kategorilerden birine sokma cabası bir kez daha sahnede!

Yazının sonunda Sezar'ın hakkı Sezar'a. 'Devlet adamları da insan, yanılabilirler. Kitlelerin politikacıları insanüstü varlıklar katına yüceltmesi yalnızca düşkünlüğü ile sonlanabilir.' Bravo!

Sıradan bir insanda göze batmayacak özellikler, ruh bilimcilerin etiket merakı yüzünden, önemli yerlerde bulunan kişilerde ortaya çıktıklarında fazlasıyla abartılıyor. Bu insanlarda olabilecek gerçek 'delilik'lerin toplumların kaderinde belirleyici olmasını önlemenin tek yolu ise, bir yazarın da dediği gibi, demokratik süreçlerde tek bir kişinin vereceği kararların sorgusuz kabul edilmesini önleyecek dengeler kurmaktır. Böylece psikiyatristler de havanda su dövmek zorunda kalmazlar.

SİNEMANIN "DELi" Si

(DOSTOYEVSKI'Yi KISKANAN ZULAWSKI)

YAGMUR TAYLAN

i) İnsan benliğinin travmayla karşılaştığı anlarda, iç dünyanın kutupları görünür hale gelir. Yaşamda karşılaştığımız aşık görünen olayların trajik yönleri ruhsal dünyanın derinliklerine açılan kapılardır. Dostoyevski, psikolojinin diyalektikini kavrayarak aktarabilen bir dehadır.

ii) Böylesine derinlikli bir kavrayışı sinemaya aktarabilmek için geleneksel yöntemleri bir kenara atmak zorunluluktur. İnsanın kendini anlatmaya sıvanmış sanat ürünlerini Dostoyevski'den yola çıkarak oluşturmak, iyi bir kapının keşfidir. Zulawski, birçok filmini yazarın farklı romanlarından hareketlenerek gerçekleştirmiştir. Hareketli kamerasını ruhsal dünyanın derinliklerinde dolastıran yönetmenin bir filmidir "Possession".

iii) Tutkuların baskısının kişiliği parçaladığı, en derindeki yaşantıların su yüzüne çıktığı, başı ve sonu trajik bir deneyimdir; aşk. İnsanı yıkıma götürür, aşkın hem nesnesini hem de öznesini parçalar, kişiliği böler. Bölünme aynı zamanda insan ruhunun özgürleşmesidir. Zulawski filminde aşk, onun bu yapısı aracılığı ile, insan doğasının bütünlüğünü yitirmesi anlamında kullanılır. Kendi kötülüğünün yaratıcısı insan özgürlüğünü kolayca yozlaştırabilecek bir yapıya sahiptir. Ancak Dostoyevski gibi Zulawski de özgürlüğün zorunluluğunu kabul eder.

iv) Yönetmen ruhsal dünyanın dehlizlerini perdeye ve izleyiciye aktarabilmek için, kökleri Gratoski'ye kadar uzanan, izleyicinin sanat ürünlerine yaklaşıırken kullandığı klişeleri aşmasını amaçlayan, zaman zaman grotesk simgelere başvuran, neredeyse psikotik bir dil kullanır bu filmde.

v) Dostoyevski romanlarında sık rastlanılan bir özellik, karakterlerin bilinçaltılarında, başkışilerin iç dünyalarının etkisi altında kalmalarıdır.

Bu olgu filmde geniş bir aktarım alanı bulur ve anlatımın temel öğelerinden birini oluşturur. Oyuncu kendisine verilen rolü oynamaz, onunla hesaplaşır. Geleneksel rol ve oyun biçimlerinin dışında, psikolojik derinliği çok farklı bir açıdan yakalayan ve izleyiciyi kahramanlarla özdeşleşmekten alıkoyan bir biçim oluşturulur. İzleyici yolculuğunu hep perdenin önünde olduğunu hissederek sürdürür.

vi) Dostoyevski yapıtlarındaki tüm çağlara ait insan özelliklerinin yanında kullanılan kültürel ve toplumsal dinamiklere ait motifler, Zulawski filminde de çağa uyarlanarak aktarılır. Toplumsal ilişkiler ve üstyapının psikotik bir dille aktarımı Zulawski'nin Batı kültürüne olan inançsızlığının ve öfkесinin bir dışavurumudur. Algılanan dış gerçeklik "interior" ün süzgecinden geçirilerek ulaşır perdeye. Zıtlıklar ve çelişkilerle dolu bir görünüm kazanarak salt bir mesaj olma eğilimini kaybeder. Gerçeküstü öğeler izleyicinin iç dünyasını sarsacak derecede kullanılmaya özen gösterilir. Ama ilk bakışta en marjinal görünen simgeler bile gerçekte bağlantısını koparmamış göstergelerdir. Yönetmen zaten irdelediği temaların nitelikleriyle gerçeğe ne denli bağlı olduğunu göstermiştir.

vii) Tüm sanat yapıtları ve bütün bilimsel uğraşlar sonuçta hep insanın kendi gizini çözme çabalarının uzantılarıdır. En avant-garde'ından en popülerine kadar tüm anlatım biçimlerinin yabancılaştığı ve benzeştığı, egemen ideolojinin herşeyi sığurduğu, trajik çağımızda, Zulawski filmleri ciddi karşı çıkışlar içerir, insanın tarihini ve kaderini alternatif biçimlerde yeniden yorumlamaya çabalar. Tüm bunları 'ciddi ve entellektüel' olduğu söylenen sinema senliklerinde 'yarışmalı bölüme alınmama' pahasına yapar ve yine yapar.

Evet, çağımızda da hala kahramanlar bulunmaktadır ve yenilgi, böylesi kahramanlar için aslında bir zafardır.

CEBİRSEL ŞİİR

Üç noktadan
Bir düzlem geçer derler
İyi hoş amma
İks artı igrek
Eşittir bir olunca
Yoksul gecelerimde
Aklımdan neler gelir geçer
Bilir misin ağabeyciğim...
Bin dokuz yüz altmış üç
Eksi
Bin dokuz yüz elli dokuz
Yıllardan arta kalan
Müşfik bir ses
Aklaşan saçlarımız
Uzme kendini
Ve 'O' kadını
Unut. değişsin ağabeyciğim.

R.G.

(Bir "Akıl hastası")

ARTAUD'YA GÖRE VAN GOGH

"Herşey bir yana, kendi kendine intihar edilmez"

YAZAN: PHIL BROWN

TÜRKÇESİ: HAKAN ATALAY

Artaud, Van Gogh'a yapılanlara ilişkin düşüncesini anlatmak için "Van Gogh: Toplumun İntihar Ettirdiği Adam"ı yazmıştı. Radikal gerçeküstücü, deliliğe teslim olmuştu, çünkü düşman oydu. "Düz dünya"yı yabansılaysan, yeni bir dünya için savaşıyor Artaud, kendisinin, Van Gogh'un ve türdeşlerinin (türdeşlerimizin?) deha olmanın acısını çektiklerini düşünüyordu.

"Bu yüzdendir ki kokmuş toplum, önsezi yeteneklerinden rahatsız olduğu kimi üstün aydınlanışların sorgulamalarından korunmak için psikiyatriyi icat etti."

Toplum, herkesin yaşamında karşılaşabileceği bu üstün aydınlanışlardan dolayı şaşırması ve canlıydı.

"Hayır. Van Gogh deli değildi, tersine, atom bombaları, ateş saçan silahlardı onun tabloları; görüş açıları zamanının kabul gören diğer bütün tablolarıyla karşılaştırılırsa, Üçüncü Napolyon'un denli Thiers, Gambetta, Felix Faure'un dalkavuklarını da, ikinci imparatorluk burjuvazisinin yeni kabuğundan çıkmış konformizmini de ciddi biçimde rahatsız edebilecekti."

İlk kez psikiyatri imparatorluğunun ayırımı varmamızı sağlayan yalnızca Van Gogh değil, aydınlığın her alanda yıkımıdır da.

"Van Gogh'un durmadan parlayan ısıltısına karşılık, psikiyatri, insanlığın en ürkütücü sıkıntılarını, bunalımlarını geçiştirmek için yalnızca gülünç bir terminolojisi bulunan, kendi kendilerini saplantıya ve kuskulara düşürmekten başka işleri olmayan bir goriller yuvasında başka birşey değildir."

Ancak, psikiyatrinin terminolojiden daha fazla birşey olduğu da açık. O, anababaları ziyaret edip dördüncü sınıftaki çocuklarının neden kahve içtiğini soran okul psikoloğudur. O, ciltli psikoloji kitaplarına sakladığı, kendilerine yeten hiçliklerinde güvenli devlet

memurlarının, yalnız ev kadınlarının uyumlulaştırılmasıdır.

"Psikiyatri, hastalıkların kaynağında günahı görmekten vazgeçmek istemeyen, kendi hiçliklerinden koparılmış aşağılık insan yığınlarından doğmuş, dehanın özündeki haklı isyan dürtüsünü kökünden söküp atmaya çalışan bir tür muhafızdır, İsviçreli bir muhafız."

Kitlelere dönük, kitleleri harekete geçiren-delileri zindanlara yuvarlayan psikiyatri. Ve biz, hiç kimse duymasa da, duyacak birşey olmadığını düşünse de haykırmayı bırakmayan; tanımlanmış, rolü belirlenmiş, saskın bir insanın ötesinde, delinin ne olduğunu bile bilmiyoruz. Söyleyişler, haykırışlar anlaşılabilir, yanlış da olsa.

Yetenekli, yeteneksiz. Yaşamı soluyun, sonra da ayaklanın! Fahrenheit 451'de psikiyatristler beyinlerinizi tüketerek yol alırlar. Sonra kınandıklarında "Sahiden" gücenirler. Lobotomiler geri geliyor, dergilerde görebilirsiniz bunu. "Zavallı Van Gogh'a çok benziyorum. Artık düşünmüyorum, ama hergün giderek incelen içsel çalkantılarla uğraşıyorum. Herhangi bir doktorun gelip beni görmesini, kendimden baktırana değin bana sitem etmesini isterdim." Sizi baktırmaktan kaçındıkları için sizi kendi kendinize baktırırlar, kendi tasarılarınızla hem de. Kendi tasarınızsa önemi yok.

"Ve Dr.Gachet'yle Van Gogh'un kardeşi Teo arasındaki konuşma, kokmuş ailelerin hastayı getirdikleri tımarhanenin yöneticileri ile "hasta" üzerine yapılan gevezeliklerin herhangi birinden başka birşey değildi." Artaud ve diğerlerinin ve başka birçoklarının dediği gibi, resim Van Gogh'un silahıydı. Bizim silahlarımızsa genellikle kılık değiştirmiştir ama kafalarımızın girintilerinde ayırdederiz bunu, oradaki özgürlük düşleri ne yapacağımızı söylerler bize.

"Kim ki ateşlenen bombanın kokusunu almaz, basdönmesini baskılarsa, onun

canlı kalmasına değmez." Ama yine de bu bir değer sorunu değil, gerçek bir işleyiş ve varoluş sorunudur. Biz böyle bir koku alıyoruz. Laing kimin daha çılgın olduğunu sormuştu; içinde bomba olduğunu iddia eden mi, yoksa gerçekten bomba atma gücüne sahip olan mı? Böyle bir koku almaya devam ediyoruz. Bomba içimizdedir; yabancı bir elementin, bir ağır gazın girişine hazır, temizlenmiş bir atmosfere benzeyen bedenimizde dönüp duruyor.

"Herşey bir yana, kendi kendine intihar edilmez"

Hiç kimse, hiç bir zaman kendi kendine doğmadı.

Ne de hiç kimse kendi kendine öldü.

Ama intihar olgusunda bedeni doğal olmayan bir harekete zorlayan, kendi yaşamını yadsımaya götüren bir kötülükler ordusu işbaşında olsa gerek."

Kendi kendine ölüm yüceltilemez, çünkü kendi kendine ölüm diye birşey yok. Ortacağdaki kentlerin ortasında hiç soylu, yabanıl bir şizofreniğin dolastığı görülmedi. Bütünüyle kuşkudayız.

BİR SORU-AKABİNDE-BİR YANIT

(Yani gecikmeli muhabbet)

Soru- Ben 3 gündür Nöroz servisinde yatmaktayım. Geleli beri kocam ziyaretime gelmedi. Merak ediyorum.

Yanıt- Hanımefendi. Bu soruyu bizim için sorun haline getirmeyin lütfen. Soru söyle olabilirdi, bakınız:

Sayın editör. Hastaneye geleli 3 gün oluyor. Ben 34 yaşında 13 yıllık evli ev kadınıyım. 2 çocuğum var. Büyük 10 yaşında (Allah bağışlasın) küçük bu yıl ilkokula başladı (mavi önlüğü var). Kocamın ilk bir hafta içinde beni ziyarete gelme olasılığı istatistiki olarak nedir?

Şimdi bu soruya yanıt verebiliriz.

Hanımefendi. 1982'de AED'de Schwartz ve arkadaşlarının yaptığı çalışmaya göre hastaneye yatan 30-40 yaş grubu 13 yıllık evli ev kadınlarının ilk hafta içinde kocaları tarafından ziyaret edilme olasılığı %26'dır. Bu oran

evlilikte 1.yılını sürenlerde %89.6, 20 yıllık evlilerde ise %3.5'tur. Çocuk sahibi olma ile ilk bir hafta içinde ziyaret edilme arasında ise istatistiki olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Journal of Housewife'ın 1987 Şubat sayısında ise Pakistanlı beyin göçü Mazallah ve arkadaşlarının aynı konuda bir araştırması bulunmaktadır. Bu çalışmada çocuk sahibi olmanın (özellikle 2 çocuk ve üstü) ziyarete gelme olasılığını arttırdığı iddia edilmektedir.

Fakat bu çalışmada kontrol grubu kullanılmadığından sonuçların güvenilirliği şüphelidir. Aslına bakarsanız herhangi bir başka konu gibi bu konu da yazarlar arasında tartışmalıdır. Öyle de diyen vardır. Böyle de. Siz en iyisi kocanıza telefon edip neden hala ziyaretinize gelmediğini sorun.